

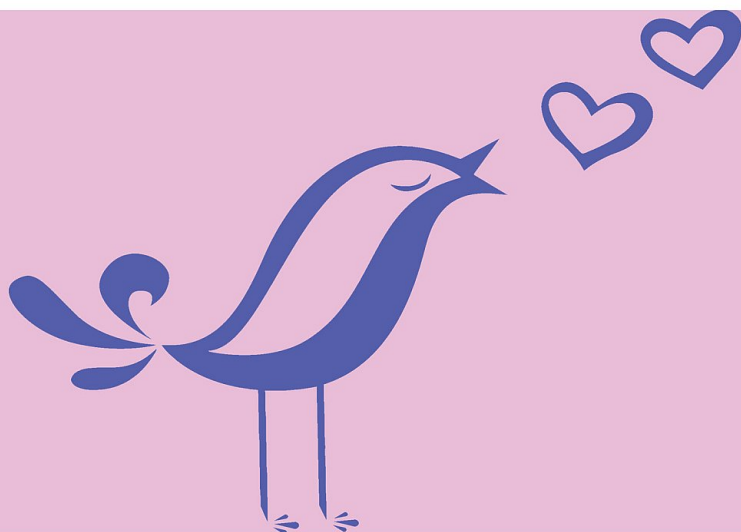

Městská knihovna v Praze

Povídka o Aucassinovi a Nicolettě

Hanuš Jelínek

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Povídka o Aucassinovi a Nicolettě

Hanuš Jelínek

Znění tohoto textu vychází z díla [Básnické překlady](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Odeon v roce 1983.

Text díla (Hanuš Jelínek: Povídka o Aucassinovi a Nicolettě), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 ze 4. 8. 2017.

OBSAH

1.....	7
2.....	8
3.....	10
4.....	11
5.....	12
6.....	13
7.....	15
8.....	16
9.....	18
10.....	19
11.....	22
12.....	24
13.....	25
14.....	26
15.....	27
16.....	28
17.....	29
18.....	30
19.....	32
20.....	33
21.....	34
22.....	35
23.....	37
24.....	38
25.....	41
26.....	42
27.....	43

28.....	44
29.....	45
30.....	46
31.....	47
32.....	48
33.....	49
34.....	50
35.....	51
36.....	52
37.....	53
38.....	54
39.....	55
40.....	57
41.....	59
Poznámka	60

1

Zpívá se:

Je libo vlídně naslouchat?
Já chci vám píseň zazpívat
o dětech dvou. Měli se rádi
a byli krásní, sliční, mladí.
O Nicolettě, Aucassinu,
o tom, co zkusil pro tu ženu,
pro přítelkyni s jasnou tváří
jak bil se, nežli ku oltáři
nakonec šťastně moh ji vést,
poslyšte krásnou, sladkou zvěst.
V ní dvornost s moudrostí se pojí
a není, koho nevyhojí,
ať sebevíc je smuten, zničen,
či chorý, nemocemi sklíčen.
Zas radost začne v srdci kvést,
tak sladká tato píseň jest.

2

Vypráví se:

Bougart, hrabě z Valence, vedl tenkrát proti hraběti z Beaucairu, který se jmenoval Garin, strašlivou a vražednou válku. Zřídka vyšlo slunce, aby ho nezastihlo, kterak krouží kolem bran, zdí a valů města Beaucairu se stem rytířů a deseti tisíce oděnců jak pěších, tak jízdných: pátil jeho statky, pustošil jeho zem a pobíjel jeho poddané.

Hrabě Garin z Beaucairu byl už stár a neduživý: stařec nad hrobem. Měl jediného dědice, hochu jménem Aucassin. Byl to jinoch krásný, ztepilý a urostlý na těle i údech; měl vlasy plavé, hustě a drobně kučeravé, oči zářivé a smavé, otevřenou a pravidelnou tvář, nos dosti dlouhý, ale dokonale vytvořený. Ctnosti, jimiž byl ozdoben, nehyzdila žádná neřest. Ale zmocnila se ho láska, která všechno přemáhá, a oslabilu jeho odvahu do té míry, že nechtěl ani být pasován na rytíře, ani zbraně se chopiti, ani bráti podíl na turnajích: slovem, nechtěl dělati nic z toho, co se sluší na syny hraběcí. „Milý synu,“ říkávali mu otec i matka, „musíš se chopiti zbraně, vsednouti na kůň a jít na pomoc svým lidem a bránit své statky. Uvidí-li tě mezi sebou, budou tím horlivěji brániti sebe i svůj majetek i svou zemi, která je také zemí tvou a naší.“

„Milý otče,“ říkal Aucassin, „proč o tom zase mluvíte? Už jsem vám řekl: Ať mi Bůh nedopřeje nikdy žádné milosti, stanu-li se rytířem, vsednu-li na kůň a půjdu-li do boje rozdávat a přijímat rány, dokud mi nedáte Nicolettu, mou sladkou přítelkyni, kterou mám tolik rád.“

„Hochu,“ praví otec, „není to možno. Nech té své Nicoletty. Vždyť je to zajatá, která byla přivedena bůhvíodkud. Hrabě tohoto města ji koupil od Saracénů, dal ji pokřtít a vychoval ji; je jeho kmotřenkou a provdá ji co nejdřív za nějakého bakalářika, který ji bude počestně živit. To není pro tebe. Jestli však už pomýšlíš na ženění, dám ti nějakou dceru královskou nebo aspoň hraběcí. Není velmože ve Francii, který by ti nedal svou dceru, budeš-li ji chtít.“

„Nechte toho, otče. Je na světě nějaká tak veliká pocta, která by neslušela Nicolettě, mé přesladké přítelkyni? I kdyby byla třeba císařovnou cařihradskou nebo německou, či královnou francouzskou nebo anglickou, ještě by to bylo málo pro ni, pro její urozenost a jemnost, pro její hrdost a všechny její ctnosti.“

3

Zpívá se:

V Beaucairu krásný zámek byl,
tam Aucassin se narodil.
Tam Nicolettu prvně zřel
a hned k ní láskou zahořel.
A není v světě taká síla,
aby ho od ní odvrátila,
neb nade všecko je mu sladká.
Domlouvá otec, hrozí matka:
„Což se ti hlava potřeštila?
Ta Nicoletta je sic milá
a může z ní být dobrá žena,
však kdo ví, kde je uloupena,
v Kartágu kdesi, tam v tu stranu,
koupena byla od pohanů!
A když už oženit se chceš,
proč vznešenou si nenajdeš?“
„Vznešená bude moje žena,
jeť Nicoletta urozená.
Zda její krása, spanilost
nesvědčí o tom jasně dost?
Tu dívku plnou krásy, vnad
je spravedlivo milovat.“

4

Vypráví se:

Když hrabě Garin z Beaucairu poznal, že nemůže svého syna odvrátit od lásky k Nicolettě, povolal k sobě městského hraběte, který byl jeho manem, a řekl mu:

„Pane vikomte, musíte odstranit svou kmotřenku Nicolettu; zlořečena buď země, odkud ji přivedli k nám, neboť pro ni ztrácím svého syna, který nechce být rytířem ani konati svou povinnost. Vězte, že dopadnu-li ji ještě zde, dám ji zaživa na hranici upálit, a i s vámi to bledě dopadne.“

„Pane můj,“ praví na to hrabě, „věru mne to tuze mrzí, že pan Aucassin sem za ní často dochází a mluví s ní. Koupil jsem ji za vlastní peníze, vychoval jsem ji, při křtu jsem ji na rukou držel a chtěl jsem ji provdat za nějakého bakaláříka, který by ji počestně živil. To by se vašeho syna nikterak netýkalo. Ale když si toho přejete, pane můj, odstraním to děvče do kraje tak vzdáleného, že ji pan Aucassin víckrát nespátří.“

„Učiňte tak, a ještě jednou, mějte se na pozoru!“ Hrabě odešel. Byl bohat a bydlil v nádherném paláci uprostřed zahrad. Dal Nicolettu odstěhovat do komnaty v nejvyšším patře a jedinou společnicí jí byla jedna stařena. Víno, chléb a maso a všechno, čeho potřebovaly, bylo jim podáváno, ale dveře byly zapečetěny a nebylo, kudy by mohly vyjít nebo vejít, jen malé okénko, kudy jim přicházelo trochu čerstvého vzduchu.

5

Zpívá se:

Pod klenbou umně pracovanou
a zdobně, krásně malovanou
je Nicoletta ve vězení,
a veselo jí věru není.
O mramor okna opírá si
svou krásnou hlavu: plavé vlasy,
obočí pevně kreslené
a líce lehce ruměné,
plet' hebká, světlý je zjev celý.
Nic hezčího jste neviděli.
Teď do sadu se zahledí:
rozvitá růže tam se rdí,
hovoří spolu ptáčků hlasy.
Na smutný osud posteskla si:
„Ach děvečka já nebohá!
Proč vězní mne tu proboha?
Můj dvorní rytíř Aucassin
je jistě láskou usoužen,
jak já jsem láskou utrápena.
Pro něj jsem v kobce uvězněna,
zde bídně život skončit mám.
Při Synu božím přísahám,
za svědka volám Svatou Pannu,
že dlouho tady nezůstanu.
Dá-li se vůbec vyváznout,
já musím odtud uprchnout.

6

Vypráví se:

Zatímco Nicoletta byla vězněna v komnatě, rozneslo se po městě i po celém hrabství, že se ztratila. Jedni tvrdili, že uprchla ze země, druzí pak, že hrabě Garin z Beaucairu ji dal utratit. Aucassin, poděšený tím, se rozběhl k městskému hraběti a vzal si ho stranou.

„Pane vikomte, co jste mi učinil s Nicolettou, mou přesladkou přítelkyní, s tím, co mi bylo na světě nejdražší? Vzal jste mi ji, ukradl jste mi ji! Ale vězte, že zemru-li z toho, těžce to odpykáte, a vším právem, neboť jste mne vlastníma rukama zavraždil, když jste mi vzal to, co jsem na světě nejvíc miloval.“

„Milý pane,“ odpovídá hrabě, „měl byste toho nechat. Nicoletta je pouhá zajatá, kterou jsem přivezl z ciziny; koupil jsem ji za vlastní peníze od Saracénů. Dal jsem ji pokřtít, sám jsem ji držel na rukou, je mou schovankou a hodlal jsem ji provdati za nějakého bakalářka, který by ji byl počestně živil. Ale to není nic pro vás: vy si musíte vzít nějakou dceru královskou nebo aspoň hraběcí. Ale i kdybyste provedl svou a uvedl ji do svého lože, co byste tím získal? Měl byste z toho jen hanbu, a ještě byste byl zatracen, vaše duše by přišla do pekla a nikdy byste nevstoupil do ráje.“

„Do ráje? Co mi záleží na ráji? Nestojím o ráj, jen když budu mít Nicolettu, svou přesladkou přítelkyni. Víte, kdo přijde do ráje? Povím vám to. Ráj, to je jen pro staré kněží, pro mrzáky, pro chromé a jednoruké, kteří ve dne v noci sedí na bobku u oltářů a v zatuchlých kryptách; to je pro lidi v starých a odřených kapucích, ve špinavých hadrech, pro trhaný bez bot a bez kalhot, pro tuláky, kteří scípají hlady a zimou a bídou. Ano, to všechno přijde do toho vašeho ráje: co já mám společného s tou žebrotou? Já chci přijít do pekla! Tam přijdou učení muži, skvělí rytíři, kteří padli v turnajích a velkolepých válkách, tam přijdou řádní muži a bojovníci bez hany! S těmi chci jít! A přijdou tam krásné a dvorné

dámy, které mají dva nebo tři milence kromě svých manželů, bude tam zlato, stříbro a kožišiny a hermelín, a harfeníci a zpěváci a ti, kteří jsou králi tohoto světa! S těmi chci jít, jen když bude se mnou Nicoletta, má přesladká přítelkyně.“

„Milý pane, to všechno jsou docela zbytečné řeči, protože ji už nikdy nespátříte. A kdybyste s ní jen promluvil a váš otec se to dověděl, dal by nás oba zaživa na hranici upálit, ji i mne, a i s vámi by to bledě dopadlo.“

„Ach,“ povzdechl Aucassin, „jaké je to trápení!“ a smutně odcházel od hraběte.

7

Zpívá se:

Tak v srdci zoufalost a žal
Aucassin zpět se ubíral
a nevěděl, kde hledat nyní
zářivou svoji přítelkyni.
A nemoh ve svém neštěstí
útěchy, rady nalézt.
Do paláce se navrátil
a po schodišti vystoupil,
v komnatu svou se odebral.
Stesk jeho srdce sevřel, žal,
takže se hořce rozplakal:
„Ach, Nicoletto, jak se nese
tvůj štíhlý zjev, ať vzdaluje se,
ať přicházíš a jdeš sem blíž,
ať směješ se či promluvíš,
ať veselá jsi, ať si hráš,
ať líbáš mne či objímáš,
jsi krásná! Pro tě bolest mám,
cítím, že láskou umírám!“

8

Vypráví se:

Zatímco Aucassin ve své komnatě hořekoval nad svojí láskou, hrabě Bougart z Valence nezahálel. Shromáždil své pěší i jízdné a šturmem udeřil na hrad. Poplašené výkřiky, volání, lomoz a třesk. Rytíři i zbrojný lid chápou se zbraní a pádí k branám a ke hradním zdem. A měšťané rozběhli se po valech a stříleli na útočníky šípy ze samostřílů a vrhali na ně špičaté koly. Když byl útok nejprudší, starý Garin z Beaucairu vešel do komnaty, kde Aucassin hořekoval pro Nicolettu, svou přesladkou a milovanou přítelkyni.

„Nešťastný chlapče,“ pravil, „jaká to hanba! Vidíš přece, že nepřítel žene šturmem na tvůj hrad, který je nejpevnější a nejcennější z našeho majetku; věz, že ztratíš-li jej, ztratíš celé své dědictví! Vzchop se, hochu! Vezmi zbraň, vsedni na kůň a jdi bránit svou zemi, jdi na pomoc svým lidem! Třeba bys ani rány nedal, ani nedostal, jen když tě uvidí mezi sebou, hned se budou lépe bít, aby ochránili svůj život i náš majetek. Jsi velký a silný, můžeš to udělat, a je to tvoje povinnost.“

„Otče, nač znova tyhle řeči? Už jsem vám řekl: Ať mi Bůh odepře každou milost, vsednu-li na kůň a půjdu-li do boje rozdávát a dostávát rány, dokud mi nedáte Nicolettu, mou sladkou přítelkyni, kterou mám tak rád.“

„Tu? Není možná. To raději přijdu o poslední korec půdy a o poslední grošík, než dočkat se toho, aby se stala tvou ženou.“

A odcházel.

„Otče,“ zvolal Aucassin, „vraťte se, chci vám udělat návrh.“

„Jaký, synu?“

„Ozbrojím se a půjdu do boje s jednou podmínkou: dá-li Bůh a já se vrátím živ a zdrav, dovolíte mi, abych se uviděl se svou sladkou přítelkyní Nicolettou, zrovna jen co bych jí řekl dvě tři slova a jednou jedinkrát ji políbil.“

„Dobrá, k tomu svoluji.“

Dal mu slovo. A hle, Aucassin je celý šťastný, myslí už jen na to políbení, až se vrátí, a sto tisíc hřiven zlata by nevyvážilo jeho radost.

9

Zpívá se:

Dřív nežli v ten se vrhl boj,
nejlepší vyžádal si zbroj,
pak krzno dvojité si vzal
a šišák pevně uvázal,
vzal oštěp, štít a pro tu seč
se zlatou rukojetí meč
a na bujného oře vsed,
a nežli pobodl ho vpřed,
zajistil dobře třemeny.
„Zda nejsem rytíř vznešený?
Že ona nevidí mne! Škoda!“
Na milou myslí, koně bodá
a kůň, ostruhou polekán,
vyráží skokem z městských bran
a divým tryskem rovnou pádí,
kde nejlítěji bitva řádí.

10

Vypráví se:

Bože! Jak krásně mu slušel ten štít, zavěšený na krku, ten šišík na hlavě a řemen s mečem na levém boku! Jinoch byl statný, velký, hezký a znamenitě urostlý; jeho kůň rychlý a lehký a on jej pustil tryskem rovnou prostředkem brány. Ale nemyslete si, že mu napadlo, aby jel odhánět stáda, voly, krávy nebo kozy, nebo snad rozdávat a přijímat rány. Ani dost málo! Zapomněl na všechno a myslel jenom na svou drahou Nicolettu. Dokonce už si ani nevzpomněl, že má v ruce uzdu, a jeho kůň, který pocítil ostruhu, unášel ho přímo do vřavy, doprostřed nepřátel.

Ze všech stran natahují se ruce, popadnou ho, vyrvou mu oštěp i štít a hned ho odvádějí jako zajatce. Ještě nic nezpozoroval, a ti rváči kolem něho se už umlouvali, jakou smrtí má sejít. Jejich řeči probudily Aucassina.

„Pane Bože! Nejsou tohle moji nepřátelé, kteří mne odvádějí? Přinejmenším mi budou chtít useknout hlavu. A až budu mít useknutou hlavu, nebudu si moci promluvit se svou nejdražší Nicolettou! Ale vždyť ještě mám dobrý meč a dobrého, odpočatého koně: ať mě Nicoletta přestane navždy milovat nebo ať ji Bůh opustí, nebudu-li se z lásky k ní bránit.“

Chlapík byl velký a statný, jeho kůň jako vítr. Vytasí meč a počne sekati napravo nalevo, roztínati helmice, nánosníky, utínati pěstě i ruce. Způsobil kolem sebe takové krveprolití jako v lese kanec, když se naň vrhnou psi. Asi deset rytířů leželo tu víceméně pobitých, sedm jiných bylo raněno: a tak unikl z řeže a tryskem vracel se k hradbám. Ale hrabě Bougart z Valence, který se dověděl, že vedou jeho nepřítel, aby ho oběsili, právě přijížděl, aby se na to podíval. Aucassin ho potkal, poznal ho a dal mu mečem takovou ránu do přílbice, že mu do ní hlava docela

zapadla. Bougart omráčen spadl s koně, Aucassin se sehnul, popadl ho za nánosník a dovlékl ho až k branám města a do paláce.

„Otče,“ pravil, „zde je nepřítel, který se vás tolik nasoužil; už dvacet let trvala ta válka a nikdo ji nemohl ukončit!“

„Vidíš, milý synu, takové hrdinské činy ti sluší lépe než to tvoje bláznovství!“

„Ponechte si, prosím, své kázání, otče, a dodržte naši úmluvu!“

„Jak? Jakou úmluvu, synu?“

„Jakže, otče, už jste na ni zapomněl? Ale já, přísámbůh, já na ni nezapomněl, neboť mi tuze leží na srdci. Nuže, když jsem se chopil zbraně a šel do boje, neslabil jste mi, že vrátím-li se, svolíte, abych se setkal s Nicolettou, jen co bych s ní promluvil dvě slova a co bych ji jedinkrát políbil? Slíbil jste to a slib musíte dodržet!“

„Já? Ať mne Bůh zatratí, splním-li kdy takový slib! A kdyby tady byla ta tvá Nicoletta, dal bych ji zaživa upálit, a ty sám by ses musil mít tuze na pozoru!“

„To je vaše poslední slovo?“

„Přísámbůh, poslední!“

„Je to pro mne věru smutná věc, vidět lhát muže tak starého. Hrabě z Valence,“ dodal Aucassin, „jste mým zajatcem?“

„Ano, pane,“ řekl hrabě.

„Podejte mi ruku.“

„Milerád.“

A klade svou ruku do ruky Aucassinovy. „Přisahejte mi,“ praví Aucassin, „že co živ budete, nevynecháte ani jediné příležitosti, abyste způsobil pohanu nebo škodu mému otci, jak na těle, tak na majetku.“

„Probůh, pane můj, netropte si ze mne žerty! Řekněte mi raději, jaké požadujete výkupné: žádejte zlato, stříbro, oře, klusáky, kožišiny pestré i šedé, psy a sokoly; jsem ochoten dáti vám cokoli.“

„Jakže? Znovu se vás ptám: Jste, nebo nejste mým zajatcem?“

„Ale ano, zajisté, pane,“ odpovídá Bougart.

„Tedy přisahejte, že splníte, co jsem vám řekl, sice vám srazím hlavu.“

„Nuže, pane, přísahám, že splním, co si přejete.“

Přisahá; Aucassin ho ihned odvádí, posadí ho na koně, sám vsedne na druhého a doprovází Bougarta tak dlouho, dokud se neocitne v bezpečí; pak ho opustí, užaslého, a vrací se domů.

Ale sotvaže projel branami, zmocnili se ho lidé otcovi a vsadili ho do podzemního sklepení. Tam měl Aucassin dost času, aby naříkal.

11

Zpívá se:

V své tmavé kobce Aucassin
ubožák seděl přesmuten.
Pro sladkou Nicolettu štkal,
žalostným hlasem zaplakal.
„Milostný květe liliový,
kdo zář a jas tvé tváře poví?
Ó hrozne sladký, plný šťávy,
ó číši, která dáváš zdraví,
jež vyprahlých rtů hasíš žízeň,
z nemocných snímáš těžkou trýzeň!
Nedávno poutník tady dlel,
až z Limousinska na pouť šel:
byl těžce stížen rukou boží
a pádem ležel na svém loži.
On v šíleném se zmítal křiku
a už měl duši na jazyku.
Kol jeho lože jsi se mihla
a vlečku svého roucha zdvihla,
kožíšku hebký hermelín;
košilky lněné lehký stín
odhalil nožku. Zahléd jen
ji poutník, a vstal uzdraven.
Do vlasti své se nazpět bral
a nikdy víc už nestonal.
Milostný květe liliový,
ach, kdo jen tvoji krásu poví?
Ať přicházíš a jdeš sem blíž,

at' směješ se či promluvíš,
at' veselá jsi, at' si hráš,
at' líbáš mne či objímáš,
mé slůvko sladké, opojení,
jsi vůně a jsi políbení,
rozkoši, lásky závratí,
ach, jak tě nemilovati?
Pro tebe snáším vězení
v podzemním tmavém sklepení.
Pro tebe, sladká dívko má,
Aucassin láskou umírá.“

12

Vypráví se:

Aucassin byl tedy uvězněn ve sklepení a Nicoletta v té světnici pod střechou. Bylo to letního času, v máji měsíci, kdy dny jsou teplé, dlouhé a jasné a noci klidné a tiché. Nuže, jedné noci Nicoletta, ležíc na loži, spatřila, kterak měsíční záře padá oknem do komnaty, slyšela, kterak slavík v zahradě zpívá láskou, a znovu si vzpomněla na Aucassina, přítele, kterého tak milovala. Vzpomněla také na hraběte Garina z Beaucairu, který ji na smrt nenáviděl, a pomyslně si, že by nebylo dobře tu zůstat, neboť kdyby byla prozrazena a hrabě Garin se o ní dověděl, dal by ji bídě utratit. Povšimnula si, že stařena, strážkyně její, spí; vstala, oblékla krásnou tuniku z hedvábného sukna, vzala prostěradla a ručníky, svázala je, jeden konec toho lana přivázala na okenní pilíř a spustila se do zahrady. Na trávě byla silná rosa a Nicoletta si vykasala šaty jednou rukou vpředu a druhou vzadu a prošla zahradou.

Její zlaté, drobně kučeravé vlasy se třpytily v měsíční záři, její bystré oči se smály, a smály se také její rty, rudější než třešně a růže v létě, otevřené nad drobnými bílými zoubky. A její tuhá ňadra pozvedala její šat jako dva velké ořechy a její pás byl tak útlý, že bys jej rukama sevřel. A jak kráčela travou, lámaly se květy kopretin a padaly na její nahé nožky a zdály se proti nim zrovna černé, tak bělostné bylo to děvčátko. Došla k zahradní brance, otevřela ji a vyšla do ulic beaucairských. Protože měsíc velmi jasně svítil, šla po té straně, která byla ve stínu: šla, šla a přišla k té věži, kde byl její milý. Byla to stará věž, celá popraskaná, na mnohých místech s rozsedlinami. Jak šla mimo, Nicoletta zaslechla trhlinou hlas Aucassinův, který hořekoval, plakal a bědoval nad ztrátou své předražené přítelkyně. Zavinula se do pláště, přitiskla se k pilíři a vsunula hlavu do té trhliny, aby naslouchala slovům Aucassinovým. A když ho pozorně vyslechla, promluvila.

13

Zpívá se:

Jak nářek z hloubi slyšela,
tu o pilíř se opřela.
Poznala dívka Aucassina
a pravila mu zarmoucena:
„Ach Aucassine ušlechtilý
a plný hrdosti a síly,
rytířských ctností, statečnosti,
už pro mne vytrpěl jste dosti.
Je marný pláč, jsou marna slova,
váš otec ke mně záští chová,
a kolik rod váš čítá lidí,
všichni mne strašně nenávidí.
Ať sebevětší naše hoře,
mně nezbývá než přeplout moře,
s vámi se navždy rozloučit
a v daleké se zemi skrýt.“
Pak zlatou kadeř ustříhla si,
trhlinou podala mu vlasy.
Aucassin kadeř zulíbal,
na prsa tisk, za ňadra dal
a zas se hořce rozplakal.

14

Vypráví se:

Když Aucassin uslyšel, že Nicoletta chce odejít do cizí země, upadl do hrozného zármutku.

„Nikoli, má sladká přítelkyně,“ pravil, „vy neodejdete, to by znamenalo mne zabít. Neboť první muž, který by se s vámi setkal, by vás unesl, zavedl by vás do svého lože a učinil by vás svou milenkou. A kdybyste spala s někým jiným než se mnou, nemyslete si, že bych čekal, až naleznu nůž, abych si jej vrazil do srdce. Ne, nečekal bych: ale na první zeď, na první šedý kámen, který uvidím, se vrhnu tak prudce, že si rozrazím lebku, až mi mozek a oči vystříknou! Raději zemru takovou strašnou smrtí, než bych snesl, abyste byla v loži někoho jiného.“ — „Ach,“ odpověděla Nicoletta, „nevěřím, že byste mne tolik miloval, jak pravíte, ale já vás miluji ještě víc!“

„Nikoli, má přesladká, to není možné. Žena nemůže milovati tolik jako muž. Neboť láska ženy je v řasách jejích očí, ve hrotu jejích nader, v drobných prstech jejích nožek; ale láska mužova je zasazena do hloubi jeho srdce a nemůže odtud ven.“

Zatímco milenci takto hovořili, vedlejší ulicí blížila se městská stráž. Pod pláští měli obnažené meče, neboť hrabě Garin rozkázal, dopadnou-li Nicolettu, aby ji na místě zabili. Ale hlásný nahoře na věži viděl, kterak se blíží, a slyšel, kterak mezi sebou mluví o Nicolettě a o smrti.

„Oh!“ pomyslnil si, „byla by věčná škoda, aby rozsekali tak hezké děvče! Náš mladý pán, pan Aucassin, by z toho také zemřel. Byl by to jistě krásný a dobrý skutek, kdybych ji mohl varovati, aby se před nimi ukryla. Protože kdyby ji zabili, náš mladý pan Aucassin by z toho umřel a to by byla velká škoda.“

Ten hlásný byl dobrý člověk, dvorný a vyznal se v mnohých krásných věcech. I jal se zpívati líbeznou píseň.

15

Hlásný zpívá:

„Děvčátko, zářivé oči máš,
na svět se jimi usmíváš.
Ztepilá, sličná jsi, zlaté máš vlasy,
slyším tě, kterak hovoříš
o lásce asi
s miláčkem, kterého smrt čeká již.

Poslyš mne, pozorně naslouchej,
žoldnéři blíž se, pozor dej!
Tasené meče skrývají v plášti!
Skrej se, neb ukrutní vrazi jdou
zabít tě v záští!
Běda ti, jestli tě dopadnou!“

16

Vypráví se:

„Ach!“ řekla Nicoletta, „Bůh dopřej věčné radosti v nebesích duši tvého otce i tvé matky za to, že mne tak pěkně a chytře varuješ! S pomocí boží se před nimi uchráním.“

Zavinula se těsně v plášť a schoulila se do stínu pilíře: hlídka přešla. Potom se rychle rozloučí s Aucassinem a utíká. Brzo dospěje k zámeckým hradbám. V těch hradbách byl průlom, který právě spravovali proutím a hlinou. Nicoletta tudy prošla a ocitla se mezi zdí a příkopem. Ale když pohleděla dolů a spatřila ten příkop, tak hluboký a srázný, padl na ni převeliký strach.

„Ach Bože, já nebohá!“ řekla, „skočím-li tam, zlomím vaz; a zůstanu-li zde, budu chycena, jak se rozední, a budu upálena. Nuže, raději ať zemru hned, než abych byla zítra na odiv prostému davu!“

Pokřížovala se a svezla se do příkopu. Když dopadla na dno, její krásné nohy a její krásné ruce, jež neuvykly takovým kouskům, byly odřeny a rozedrány a víc než na dvanácti místech se z nich řinula krev. Přece však necítila bolesti, tak ji strach poháněl.

Ale jestliže bylo těžko sestoupiti do příkopu, bylo ještě těžší dostat se z něho ven. Naštěstí nalezla špičatý kůl, jaké obránci hradu házeli na útočníky; opírajíc se o něj, s velkou tíží a krok za krokem vystoupila po svahu vzhůru.

Odtud, tak na dvojí dostřel samostřílu, začínal les, který byl nejméně třicet mil dlouhý a stejně široký a plný dravé zvěře a hadů. Měla strach, že ji sežerou, vstoupí-li tam; ale pak si vzpomněla, že kdyby ji tu dopadli, odvedli by ji zpět do města a upálili.

17

Zpívá se:

A když ten příkop překročila,
tu Nicoletta přespanilá
v svém hoři, úzkostech a muce
svůj osud skládá v boží ruce.
„Ó Bože, Králi všemohoucí,
ty modlitbu mou uslyš vroucí
a vnuknutí mi račiž dát,
kterou teď cestou mám se brát?
V tom černém lese do rána
od vlků budu sežrána,
od lvů a kanců roztrhána.
Však jestli zde se dočkám rána,
já budu tady dopadena
a na hranici upálena.
Ach Bože, raděj v lesní šesti
dám roztrhat se divé zvěři,
vlkům a kancům, strašným lvům,
jen uniknu-li plamenům.“

18

Vypráví se:

Poručivši se do ochrany boží, Nicoletta se vydala na cestu k lesu. Ale netroufala si pustit se do hloubi lesa, neboť se bála divé zvěře a hadů. Schoulila se v hustém křoví; tam na ni přišla dřímota a ona spala až do rána.

K šesté hodině ranní vycházeli z města pasáčkové, ženouce dobytek na louky mezi lesem a řekou. Zastavili u pěkné studánky, která zurčela na pokraji lesa; prostřeli si na zem plášť a položili si naň chléb. Zatímco snídali, jejich hlasy se mísily se zpěvem ptáků a probudily Nicolettu. Šla k nim.

„Pozdrav vás Bůh, milí hoši!“

„Dejž to Pánbůh!“ odpověděl jeden z pasáčeků, který byl smělejší než ti druzí.

„Milí hoši, znáte Aucassina, syna hraběte Garina z Beaucairu?“

„Jak bychom neznali? To se ví, že ho známe.“

„Tedy mu vyříd'te, pro jméno boží, aby si vyšel na hon do tohoto lesa, že je tam laň, jejíž jediný úd by nedal ani za sto hřiven zlata, ani za pět set, ba ani za všechno zlato světa.“

Pasáčkové se na ni dívají a zdá se jim tak krásná, že jsou nad tím až zaraženi.

„To že mu mám vyříd't?“ řekl ten, který byl smělejší než ti druzí. „Běda tomu, kdo by něco takového vyřizoval. Vždyť je to hotové čarodějnictví, co povídáte: v celém tom lese není kusu zvěře, ať je to jelen, kanec nebo lev, aby celá čtvrt z něho stála víc než dva, nejvýš tři denáry. A vy mluvíte o hromadách zlata! Běda tomu, kdo by vám věřil a kdo by mu to vyříd'il. Vy jste víla a my o vaši společnost nestojíme: jděte si svou cestou!“

„Ach, milí hoši, jen mu to vyříd'te! Ta laň má v sobě takovou moc, že ho vyléčí z jeho nemoci. Mám tu pět grošíků v míšku: tu je máte

a vyříd'te mu to. Ať se vydá na lov té laně, než tři dny uplynou: nenajde-li ji do tří dnů, už nikdy se ze své nemoci nevyhléčí.“

„Nu dobrá, dejte sem ty grošíky, a půjde-li tudy, vyřídíme mu to, ale pro něho nepůjdeme.“

„Opatruj vás Pánbůh,“ řekla.

Pak odešla.

19

Zpívá se:

Hle, stezka se do lesa stáčí
a dívka zářných zraků kráčí
už po ní stále dál a dál.
Les hustý kol se rozkládal.
Šla dál a dál ve strachu, zmatku.
Na světlu došla křižovatku:
hle, sedmero cest tady je,
v zem jinou každá směřuje.
U hvězdy cest se zastavila,
na Aucassina pomyslíla:
zda doopravdy má mě rád,
teď zkoušku chci s ním udělat.
Lilí květů natrhala
a stepní travou proplétala,
a z listnatých pak ratolestí
se jala malou skrýši plésti.
Byl těsný to, však krásný byt
a mohla se v něm dobře skrýt,
a že se o svou lásku bála,
před Bohem sobě přísahala:
Aucassin kdyby tudy jel
a hlasu srdce neslyšel
a s koně kdyby neseskočil,
k místečku tomu nezabočil,
že nikdy víc ho nechce znát
a nebude ho milovat.

20

Vypráví se:

Ta malá besídka, uvnitř i zvenčí celá vystlaná květy, byla velmi krásná. Hned vedle bylo husté křoví a Nicoletta se v něm ukryla, aby mohla pozorovati, co asi udělá Aucassin.

Zatím se po celém kraji roznesla zpráva, že se Nicoletta ztratila. Jedni ujišťovali, že ji dal hrabě Garin utratit, druzí zase vyprávěli, že uprchla. Starý hrabě měl z těchto zpráv velikou radost, ale Aucassin nad nimi hořekoval. Hrabě Garin, maje za to, že nebezpečí už minulo, propustil svého syna z vězení. A aby ho rozveselil, sezval všechny rytíře a všechny krásné paní ze svých panství na velikou hostinu.

Ale když byly radovánky nejživější, Aucassin stál opřen o zábradlí, smuten a jako tělo bez duše. Jiní se mohli veselit, jen on nikoli, neboť tu nebylo jeho potěšení. Tu přistoupil k němu jeden rytíř.

„Aucassine,“ pravil mu, „já také kdysi trpěl tím, co vás trápí. Smím vám něco poradit?“

„Ach, pane, nic by mi nebylo tak vhod jako dobrá rada.“

„Vsedněte na kůň a vyjeďte si pro zábavu podél lesa. Uvidíte kvítí a zeleň, uslyšíte, jak ptáčkové zpívají, a kdo ví, třeba se dovíte nějakou zprávu, která vám způsobí radost.“

„Děkuji vám ze srdce, pane, hned si vyjedu.“

Vytratí se hned z hodovní síně, sestupuje po schodišti, jde do stájů, dá si osedlat koně a vyjíždí z hradu. Jel, až dojel k lesu, a pustil se podle něho. Po poledni se ocitl u studánky. Pasáčkové tam seděli kolem pláště, rozprostřeného na zemi, a jedli a byli veselí.

21

Zpívá se:

Hle, u studánky tady leží
pastýři mladí v trávě svěží.
Petřík a Vávra, Kuba je tu,
Martínek, Honzík má se k světu
i Jirka: chleba pojídají
a vesele si povídají.
„Hej, kamarádi,“ jeden praví,
„mladému pánu dej Bůh zdraví,
mladému panu Aucassinu,
a dej mu hodnou, hezkou ženu!
Tu dívku miluje on asi,
co měla dlouhé zlaté vlasy,
co byla jako světlá víla
a grošíky nás obdařila
na koláče a na hůlčičky,
na píšťalky a na flétničky,
na trubky, krásné v pochvách nože.
Tu dívku račiž chránit, Bože!“

22

Vypráví se:

Aucassin zaslechl tu píseň a hned mu napadlo, že se v ní mluví o Nicolettě, jeho přesladké přítelkyni, kterou měl tak rád, a pomyslně si, že snad tudy šla. Rychle pobodl koně a dojel k pastevcům.

„Pozdrav vás Pánbůh, hoši!“

„Dejž to Pánbůh!“ řekl ten, který byl smělejší než ti druzí.

„Milí hoši, zazpívejte ještě jednou tu písničku, co jste zpívali!“

„I ne, už jí nebudeme zpívat,“ pravil ten, jenž byl nejmělejší z nich, „naše písničky nejsou pro vás, vzácný pane.“

„Milí přátelé,“ řekl Aucassin, „víte, kdo jsem?“

„Nu toť se ví, že víme! Víme dobře, že jste pan Aucassin, syn našeho pána, ale my nejsme vaši, my patříme panu hraběti.“

„Ale přece mi to zazpívejte, prosím vás!“

„A zrovna ne! U kozla, proč bych měl zrovna vám zpívat, když se mi nechce? Vždyť není v naší zemi takového boháče, krom pana hraběte, který, kdyby zastihl můj dobytek na své louce, a třeba i ve své pšenici, se opovážil jej vyhnat a nepřišel o oči! Proč bych tedy měl zpívat pro vás, když se mi zrovna nechce?“

„Milí hoši, udělejte mi to přece k vůli, pro milosrdenství boží! A zde máte, vezměte si těch deset grošů, které mám tuhle v měšci.“

„Pane, peníze rádi vezmeme; ale svou píseň vám nezazpíváme: zařekl jsem se. Ale mohu vám ji vyprávět, chcete-li.“

„Jen probůh vypravuj! Je mi to milejší nežli nic.“

„Pane, byli jsme tu prve mezi šestou a devátou ráno a snídali jsme u studánky zrovna jako teď. Objevila se tu dívka, překrásná, tak krásná, že celý les jako by byl od ní ozářen, a my myslili, že je to nějaká víla. Dala nám tolik peněz, že jsme jí slíbili, že vám vyřídíme, přijdete-li náhodou sem, abyste šel na lov do lesa; že prý je tam nějaká laň, a jestli ji ulovíte, že prý byste nedal jediný její úd za pět set hřiven stříbra, ba ani

za všechno zlato světa. A ta laň prý má takovou moc, že vás vyléčí z vaší nemoci. Ale musíte prý ji ulovit do tří dnů, sice ji už nikdy nespátříte. A teď se za ní pusťte, chcete-li, a nechcete-li, nechte tak, já jsem vyřídil, co jsem měl.“

„Milý hochu, dost jsi mi pověděl a dej Bůh, abych ji našel!“

23

Zpívá se:

Aucassin uslyšel ta slova
o dívce, kterou v srdci chová,
a jeho duše štěstím plesá.
Hned koně bod. Do hloubi lesa
oř unáší ho v prudkém letu.
On volá sladkou Nicolettu:
„Za láskou jen já přišel sem,
ne abych hnal se za kancem,
nepřišel na lov jelenů.
Pro lásku dál se poženu,
jsem lovec, jenž si klidu nedá,
jen stopy vašich kroků hledá.
Váš zářný zrak a útlý pás,
smích zvonivý a měkký hlas,
proud sladkých slůvek z vašich úst,
váš půvab, ztepilý váš vzrůst
mé srdce na smrt zranily.
Můj Pane Bože rozmilý,
všemocný Otče, pomoz nyní
mi nalézt sladkou přítelkyni!“

24

Vypráví se:

Aucassin hnal tedy svého koně z cesty na cestu. A nemyslete si, že trní a ostruží se před ním samo uhýbalo. Právě naopak: zuřilo proti němu, takže vám byl rozdrásán na hadry. Na jeho šatě nezůstal neporušen ani takový kousek, co by na něm uzel udělal; krev mu crčela z beder, rukou i nohou na čtyřiceti nebo na třiceti místech. Bylo by bývalo možno sledovat jinocha po krvavé stopě, již zanechával v trávě. Ale on myslil na Nicolettu a nic necítil.

Po celý den se proháněl tak divoce lesem. Ale když viděl, že se stmívá a že ji dosud nenašel, dal se do pláče. Jel starou cestou, která byla celá zarostlá travou: náhle před sebou někoho spatřil. Nemohl se mu vyhnout a div nespádl s koně, jak se poděsil. Neboť ten muž byl velký a hrozně ohyzdný: měl mordu černější než uhel a oči od sebe více než na šířku dlaně, ohromný rozplácnutý nos se zejícími chřípěmi, odulé rty rudější než karbunkul a dlouhé žluté a šeredné zuby. Na nohou měl opánky z volské kůže opletené lýkovou korou až nad kolena, a ke všemu byl zachumlán do pláště, který už neměl ani rub, ani líc, a opíral se o tlustý kyj.

„Milý brachu,“ řekl Aucassin, „pozdrav tě Pánbůh!“

„Dejž to Pánbůh,“ povídá ten člověk.

„Co tu děláš?“

„Je vám co po tom?“

„Není, ale neptám se, abych vás chtěl pohněvat.“

„A co vy? Proč pláčete a proč se tak žalostně tváříte? Kdybych byl tak bohat jako vy, celý svět by mi nestál za jedinou slzu.“

„Což ty mne znáš?“

„Znám, vím dobře, že jste Aucassin, syn pana hraběte, a řeknete-li mi, proč pláčete, řeknu vám, co tu dělám.“

„Milerád. Tedy věz, že jsem si dnes ráno vyjel na hon do tohoto lesa a že jsem měl překrásného bílého chrta a že se mi zaběhl. Proto pláču.“

„Oh! Pro pět ran Krista Pána! On pláče pro smradlavého psa! Že se nestydíte! Vždyť kdyby váš pan otec jen o jediného psa požádal, nejbohatší pánové z celé země mu jich ochotně pošlou patnáct nebo dvacet, a ještě budou přešťastni, že jim prokázal takovou čest! Ne, opravdu, skutečnou příčinu k slzám nemáte vy, ale já.“

„A proč, brachu?“

„Tedy poslyšte. Sloužil jsem za pacholka u bohatého sedláka a oral jsem čtyřmi voly. Před třemi dny mě stihlo neštěstí: nejlepší z mých volů, Strakoš, nejsilnější tahoun, se mi zatoulal. Od té doby jej hledám. Už tři dny jsem nejedl ani nepil; netroufám si vejít do města, tam by mě dali do vězení, protože nemám, čím bych zaplatil. Nemám nic než to, co mám na sobě. Má nebohá matka měla jen jednu pořádnou peřinu: vytáhli jí ji zpod hřbetu a teď leží na slámě. Té je mi líto víc než mne samotného. Což o peníze, ty jsou dnes tady, a zejtra tam; dneska jsem prohrál, a zejtra třeba vyhraju: zaplatím toho vola, až budu moci, a nebudu pro to plakat. A vy, vy tu pláčete pro mizerného psa! Hraběcí panáčku, že vám není hanba! Pohrdám vámi!“

„Ach, brachu, děkuji ti za tvoje poučení. Dodal jsi mi nové odvahy: Pánbůh ti to odplatí. A co stál ten tvůj vůl?“

„Chtějí ode mne dvacet grošů a ani haléřku nechtějí slevit.“

„Mám je tu v měšci: tu máš, vezmi je a jdi zaplatit toho vola.“

„Ach, pane, děkuji vám ze srdce a dejž Bůh, abyste našel, co hledáte!“

Ten člověk odešel a Aucassin jel dál. Noc byla tichá a krásná a on bloudil sem a tam, až dojel na křižovatku sedmera cest. A tu spatřil tu malou besídku, obloženou a vystlanou kvítím zvenčí i uvnitř. Měsíční paprsek ji ozařoval: Aucassin se rázem zastavil.

„O Bože!“ zvolal, „tady byla Nicoletta! Jen její krásné ruce mohly splétat tyto květiny! Pro půvab tohoto úkrytu a z lásky k ní chci tu dnešní noci přespat!“

Řekl a vysunul nohu z třmene. Ale kůň byl vysoký a Aucassin myslil tolik na svou milovanou dívku, že spadl celou tíhou na velký kámen

a vymknul si ruku v rameni. Ač mu to působilo velikou bolest, podařilo se mu přece uvázat koně druhou rukou k trnkovému keři, pak se po boku dovlék do besídky a uvelebil se naznak, jak mohl nejlépe. Otvorem ve stříšce pozoroval nebe poseté hvězdami. Zdálo se mu, že mezi nimi rozeznává jednu, jasnější ostatních, i promluvil k ní tato slova:

25

Zpívá se:

„Hvězdičko malá, kráčet zřím
tě v hvězdném sboru měsíčním;
zda není tam s tebou, řekni mi,
má dívka s vlasy zlatými?
Hvězdičko moje, Bůh si přál,
abys mi svítila, sviť mi dál.
Jen chvíli tak moci s tebou být,
obejmout tě a políbit!
Jak bych tě do náruče chytil!
Pak bych se třeba z nebe zřítíl!
Královským synem kdybych byl,
královnou bych tě učinil!“

26

Vypráví se:

Ze svého úkrytu v křoví Nicoletta slyšela slova Aucassinova. Přiběhla, objala ho kolem krku a přivinula se k němu.

„Milovaný příteli, buďte mi vítán!“

„A vy, milovaná přítelkyně, buďte mi vítána!“

Objali se, jejich rty se našly a jejich radost byla překrásná.

„Ach, má nejsladší,“ pravil Aucassin, „před chvílí jsem byl těžce zraněn na rameni, a teď najednou už necítím žádné bolesti, protože vás mám.“

Ohledává mu vymknuté rámě svými bílými rukama a tahá je sem tam, jak Pánbůh dá. Ale Bůh má rád milence a svolil, aby rámě vklouzlo zas na pravé místo. Potom Nicoletta natrhala květů, čerstvých travin a zeleného listí, přiložila je na rameno a ovázala hadříkem, který utrhla ze své košile, a Aucassin se hned cítil docela zdrav.

„Aucassine,“ pravila, „můj sladký příteli, uvažujme, co počítí. Dá-li váš otec zítra prohledati les, najdou nás; nevím, co udělají s vámi, ale moje smrt je jistá.“

„To by byla pro mne ta nejhorší rána, ale pokud je ve mně jen špetka síly, nedostanou vás.“

Nato vsedl na kůň a posadil ji před sebe; a tak, stále se líbajíce a mazlíce, rozjeli se do širého pole.

27

Zpívá se:

Aucassin, jinoch plavovlasý
a urozený, plný krásy,
hle, vyjíždí už z hloubi lesa,
před sebou v sedle dívku nesa,
a každou chvíli se k ní shýbá,
na čelo, na oči ji líbá,
na bradu, na rty, zas a zase.
Však dívka moudřejší je, ptá se:
„Co bude z nás, co z tebe, ze mne?
Do které zaměříme země?“
„Já nevím sám, má nejsladší,
kam osud teď nás unáší;
ať do pouští, do hloubi lesů,
jenom když vás v svých loktech nesu.
Co na tom, v kterou jedu zem?
Mně jedno vše, když s vámi jsem.“
A jedou přes hory a doly,
přes města, hrady, lány polí,
když nový pak den vzešel bílý,
k mořskému břehu dorazili.

28

Vypráví se:

Když dorazili k mořskému břehu, oba milenci sestoupili s koně. Aucassin vzal koně za uzdu, svou milenku za ruku a pustili se podél břehu. Aucassin spatřil loď a v ní kupce, kteří pluli zcela blízko u břehu. Zavolal na ně a oni se přiblížili; požádal je, aby vzali na loď jej, jeho přítelkyni i jeho koně, a oni svolili. Ale když se ocitli na širém moři, strhla se prudká, úžasná bouře, která jimi dlouho zmítala sem i tam. Konečně se jim podařilo vplouti do neznámého přístavu pod hradbami pevného hradu. Od domácích lidí, kterých se vyptávali, se dověděli, že jsou v zemi zvané Tramtárie a že král té země vede právě hroznou válku. Aucassin se s kupci rozloučil a ti ho poručili do ochrany boží. Pak se opásal mečem, vsedl na kůň, a maje stále Nicolettu před sebou, zamířil přímo do hradu.

„Kde je král?“

„Leží, neboť se právě čeká do kouta.“

„A co jeho žena?“

„Královna je v poli, u vojska, a velí všem rytířům z celé země.“

„Divná věc,“ pomyslel si Aucassin a pustil se ke královskému paláci. Tam sesedl s koně, ponechal uzdu Nicolettě a s mečem po boku bloudil tak dlouho, až došel do komnaty, kde ležel král.

29

Zpívá se:

Ze síně v síň šel, stále dál,
až k loži, na němž ležel král.
„Co je vám, probůh, pane králi?“
„Je vidět, hochu, že jdeš z dále.
Což nevíš, že mám zrodit syna?
Šestinedělí započíná.
Do šesti neděl, doufat smím,
já pomalu se zotavím.
K úvodu potom v kostelíku
po dávném budu veden zvyku.
V boj strašlivý se potom dám
a vojsku velet budu sám,
z nepřátel kaše nadělám.“

30

Vypráví se:

Slyše tu řeč, Aucassin popadl příkrývky, které měl král na sobě, a rozházel je po komnatě. Pak chytil hůl, která stála v koutě, a jak ho řeže, tak ho řeže, divže ho neutloukl.

„Ach dost, vzácný pane,“ sténal král, „už dost! Co vlastně chcete? Přijdete si na návštěvu, a v mém vlastním domě mne začnete řezat?“

„Přisámboh, vy mizero,“ křičel Aucassin, „zabiju vás, nebudete-li mi přísahat, že už víckrát žádný muž ve vaší zemi se nebude tvářit, jako by byl v šestinedělí!“

„Přisahám!“

„Dobrá, pane! A teď vzhůru! A dovedete mne k vojsku, kde je vaše žena!“

„Milerád, pane.“

Odjeli koňmo a Nicolettu zanechali v komnatách královniných. Brzo se ocitli na bojišti, kde byla královna, Obě vojska bojovala zuřivě, ale metala po sobě pečená jablka, vejce a čerstvé homolky. Aucassin se zadíval na ten boj s velikým úžasem.

31

Zpívá se:

O sedla oblouk podepřen,
Aucassin, všecek vyjeven,
se dívá. Zuří bitva lítá,
za střelou střela vzduchem lítá:
homolky, pečené padavky,
vejce a veliké pýchavky,
a ten, kdo nejvíc zkalil brod,
vítězem zván byl o závod.
Aucassin hleděl na boj vzteklý
a smál se, až mu slzy tekly.

32

Vypráví se:

Aucassin, vida ten div, vrátil se ke králi.

„To jsou vaši nepřátelé, pane?“

„Ano, pane.“

„Přál byste si, abych vám od nich pomohl?“

„Oh! Zajisté!“

Aucassin vytasí meč, pobodne koně, vrhne se doprostřed nepřátelských řad a začne sekát napravo nalevo. Pobíjel jich celé hromady. Když král spatřil, že jsou mrtvi, rozjel se za Aucassinem a chopil jeho koně za uzdu.

„Hej! Pane! Nezapíjejte je tak tuze!“

„Jak? Cožpak nechcete, abych vás bránil?“

„Ano, ale vy to ženete trochu daleko. Není u nás zvykem, abychom se navzájem pobíjeli.“

Zatím se nepřátelé dali na útěk. Aucassin s králem se vrátili do zámku tramtárského. Ale obyvatelé té země přišli ke králi a snažně ho prosili, aby toho zuřivého Aucassina vyhnal ze svého království; ale Nicolettu, která se zdála vysoce urozenou, tu aby si ponechal a provdal ji za svého syna. Nicoletta to slyšela a pranic se jí to nelíbilo; i řekla:

33

Zpívá se:

„Mne, pane králi, špatně znají.
Za koho mne tu vlastně mají?
Za krásy světa veškeré
já nezřeknu se přítele.
V polibku dlouhém když s ním splynu
a když se k němu vroucně vinu,
když cítí, že se celá dávám
a v blahu se mu odevzdávám,
čím jsou mi tance, dvora lesk,
čím hudba harf, čím houslí stesk,
čím nádhera, hry, hostiny?
Na světě on je jediný.
Slavností není, pane králi,
jež lásce by se vyrovnaly.“

34

Vypráví se:

Aucassin zůstal v zemi Tramtárii na tom hradě a těšil se z lásky své drahé Nicoletty. Ale jednou, uprostřed těchto rozkoší a radovánek, připlulo náhle loďstvo Saracénů, vojsko vystoupilo na břeh a zmocnilo se zámku. Uloupili všechny poklady a muže i ženy odvěkli do zajetí. Zajali také Aucassina i Nicolettu, Aucassina spoutali na rukou i na nohou, vhodili ho na jednu loď a Nicolettu na druhou.

Ale sotvaže ti piráti vypluli na širé moře, prudká bouře rozehnala jejich loďstvo. Loď, na které byl Aucassin, dlouho se kymácela a zmítala po moři, až konečně ztroskotala pod hradbami beaucairskými. Domácí lidé, kteří se seběhli, aby se zmocnili kořisti ze ztroskotané lodi, našli v ní Aucassina a poznali ho. Měli velikou radost, že zase našli svého mladého panovníka, neboť už tomu byla tři léta, co zmizel, a jeho otec i matka mezitím zemřeli. Zavedli ho do hraběcího zámku a hned mu holdovali.

35

Zpívá se:

Aucassin navrátil se rád
do Beaucairu, na rodný hrad,
a v pokoji a v míru, klidu
on městu vlád i hrabství, lidu.
Však tesknil tak po Nicolettě
se zářnou tváří, kterou v světě
ze všeho nejvíc miloval,
že krutější byl jeho žal,
než kdyby v těžkou hodinu
byl ztratil celou rodinu.
„Ach běda! Kde ji hledati?
Snad se mi nikdy nevrátí!
Přebrodím moře, projdu země,
údolí přeždu, horstev témě,
ať třeba žití pozbudu,
já Nicoletty dobudu,
ať cesta k ní vede či bezcestí,
svou dívku musím nalézt!“

36

Vypráví se:

Než zanechme Aucassina a mluvíme o Nicolettě.

Lod', na kterou byla hozena, náležela králi kartaginskému a to byl její otec, a ona měla dvanácte bratří, samých knížat a králů. Když spatřili Nicolettu, zdála se jim tak krásná, že si hned pomyslili, že je jistě ze vzácného rodu, a chovali se k ní s velkou uctivostí. Tázali se jí, kdo je; ale ona nevěděla, co říci, neboť byla ještě malé dítě, když ji piráti unesli.

Po dlouhé plavbě přistáli konečně pod hradbami města Kartága. Když Nicoletta spatřila pobřeží a hradby zámku, ač byla unesena v útlém věku, přece jen poznala, že je to ten kraj, kde byla vychována.

37

Zpívá se:

Když Nicoletta moudrá, milá
k těm známým břehům přirazila
a hradby, domy uviděla
a paláce a věže zřela,
„Co platno mi,“ dí zarmoucená,
„že vysoce jsem urozena,
že princezna, dceř krále jsem,
že kalif je mým bratrancem,
co království mi platno celé,
když mám tu žítí bez přítele?
Ach, Aucassine ušlechtilý,
rytíři vzácný, pane milý,
k vám láska srdce moje svírá,
stesk po vás souží mne a týrá,
a snad mne zcela umučí.
Kéž ještě jednou v náručí
mne sevřete a zulíbáte
mé oči, rty, mé vlasy zlaté,
mé čelo, obličej můj celý,
můj miláčku, můj veliteli!“

Vypráví se:

Král kartaginský, uslyšev tento nářek, přivinul Nicolettu k sobě:

„Má přítelkyně, povězte mi, kdo jste, a nic se mne nebojte.“

„Vzácný pane, jsem dcera kartaginského krále; před patnácti léty, když jsem ještě byla docela maličká, unesli mě piráti.“

Když přítomní slyšeli ta slova, všichni hned poznali, že mluví pravdu: blahopřáli jí a vedli ji do paláce se všemi poctami, které příslušejí dceři královské. Brzo pomýšleli dokonce na to, aby ji provdali. Nabízeli jí za chotě jednoho pohanského krále, ale ona nechtěla o vdavkách slyšeti. Zatím přemýšlela, jakým způsobem by našla svého drahého Aucassina: trvalo jí to nejméně tři nebo čtyři dny.

Opatřila si housle a naučila se na ně hráti. Konečně, poněvadž tvrdšíjné stáli na tom, aby se provdala za toho bohatého pohanského krále, v noci utekla z domu, sešla do přístavu a ubytovala se u jedné chudobné stařeny, která bydlila na pobřeží. Tam si natřela obličej zvláštními bylinami, takže zčernala docela, dala si ušít suknici, plášť, košili i nohavice a přestrojila se za potulného zpěváka. Pak vzala housle, šla mezi námořníky a prosila tak dlouho, až jeden z nich ji vzal na svou loď. Rozepjal plachtu, vyplul na širé moře a konečně přistál v Provinci.

Tam Nicoletta vystoupila z lodi a putovala krajem, hrajíc na housle, až dospěla do města Beaucairu.

39

Zpívá se:

Před hradem, teskně zamyšlen,
na terase dlí Aucassin
a kolem něho v pestrém kroji
baroni jeho věrní stojí.
On na rozkvetlý sad se dívá,
kde na tisíce ptáčků zpívá,
a slyše sladkou píseň ptačí,
Aucassin vzpomíná si v pláči
na Nicolettu milovanou
a vzdychá, slzy z očí kanou.
Vtom zpěvák před ním zjevuje se:
pod paží housle, smyčec nese.
Pleť osmahlou má, štíhlý vzrůst.
Zní k houslím píseň z jeho úst:
„Poslyšte píseň, vzácní páni,
ať z hor jste přišli nebo z plání,
mou sladkou píseň vyslechněte
o Aucassinu, Nicolettě,
jak láskou k sobě zahořeli,
co pro svou lásku vytrpěli.
Jim osud v lásce klidu nedal:
on milou v hloubi lesů hledal,
pak v Tramtárii v zámku žili,
tam od pohanů jati byli,
pak mořská bouře roztrhla je,
každého v jiné hnala kraje,
jej kdovíkam, snad na kraj světa,

co v Kartágu je Nicoletta,
kde prožila svá dětská léta.
Král, její otec, má ji rád
a přebohatě chce ji vdát:
za Saracéna pohana
už měla býti provdána,
však ona, děvče statečné,
se opřela a řekla: Ne!
Neb ač od něho odloučena,
má ráda prince Aucassina.
A mohou nutit kohokoli
jí za muže, přec nepovolí,
a třeba byla umučena,
za chotě chce jen Aucassina.“

40

Vypráví se:

Tato píseň naplnila Aucassina radostí: vzal si domnělého potulného zpěváka stranou a řekl mu:

„Milý, zlatý příteli, nevíte nic víc o té Nicolettě, o které tak pěkně zpíváte?“

„Urozený pane, vím, že je to nejpřímnější, nejušlechtilejší a nejrozumnější stvoření na světě. Byla unesena piráty zároveň se svým přítelem Aucassinem, odvezli ji do Kartága a král poznal, že je to jeho dcera. Od té doby si ji velmi zamiloval a chová ji jako oko v hlavě; a není dne, aby ji nenutili k sňatku s některým z těch bohatých králů, kteří vládou ve Španělsku. Ale ona by se raději dala oběsit nebo upálit, než by k tomu svolila.“

„Ach milý, zlatý příteli, nechtěl byste se tam vrátit a vyřídit jí, aby přišla za mnou? Dal bych vám všechno, oč by vás napadlo mne požádat. Neboť i já z lásky k ní odmítám se oženit s jinou ženou, třeba byla sebebohatší a sebeurozenější. Nechci žádnou jinou na světě a čekám na ni.“

„Nuže, vzácný pane, z lásky k vám i k ní, půjdu tam.“

Dal jí vyplatit dvacet hřiven, a když byla na odchodu, spatřila, že pláče.

„Netruchlete, urozený pane, zanedlouho přivedu vám ji a shledáte se s ní.“

Odešla od něho do domu svého pěstouna hraběte. Ten byl už dávno mrtev, ale hraběnka ji poznala a srdečně uvítala Nicolettu, kterou sama vychovala. Dala ji umýt, vykoupati, natřela ji bylinou, která činí pleť světlejší, a nechala ji celý týden odpočívat. Po týdně byla Nicoletta krásnější než kdy předtím. Oděla se do nádherných hedvábných šatů, kterých hraběnka měla veliké množství, uvelebila se v komnatě mezi koberci, vyšívanými zlatem a hedvábím, a požádala svou hostitelku, aby přivedla Aucassina.

Jakmile hraběnka překročila práh paláce, kde Aucassin trpce hořekoval, že Nicoletta tak dlouho nepřichází, zvolala:

„Urozený pane Aucassine, netruchlete déle a pojd'te se mnou! Ukážu vám bytost, která je vám dražší než všechno na světě a která z daleké země přišla za vámi!“

41

Zpívá se:

Tak štěstím nikdy naplněna
nebyla duše Aucassina.
Zajásal, zavýsk, šťasten byl,
z paláce rychle vyrazil
a letěl tam, kde čekala ho
už Nicoletta. Jaké blaho!
Ta, již tak dlouho touha mučí,
už vrhá se mu do náručí;
do loktů svých ji něžně vzal,
oči a ústa celoval.
Už nad Beaucairem noc se sklání,
a konce nemá milování.
Když časně zrána měsíc zbledl,
on k oltáři ji slavně vedl.
Kartaginského krále dceru
učinil paní na Beaucairu.
Po toliké trpké chvíli
ted' v svornosti a lásce žili,
přešťastný muž, přešťastná žena.
Tak Nicoletty, Aucassina
je historie ukončena.

Poznámka

Aucassin a Nicoletta je dojista dílko ze středověké francouzské poezie nejpůvabnější. Je to hravý a líbezný románek o lásce jinocha a dívky, téměř ještě dětí: i když jejich láska musí projít těžkými zkouškami, i když oběma nejednou hrozí trvalé odloučení a nebezpečí života, zůstává celá báseň laděna do tónu idyly. Třebaže se nade všechno milují a třebaže opustí Aucassin rád svoji rodinu i své otcovské dědictví pro svoji sladkou přítelkyni, zachovává si jejich láska ráz dětinné hravosti. Líbezná Nicoletta, která je tak krásná, že stačí, aby nemocný poutník jen zahlédl bělostný a jemný kotník její nožky zasvítit zpod pláštíku hermelínového a pod bělostnou lněnou košilkou, a vstal ze svého lože a mohl se zdravý vydati na zpáteční cestu, má při vši své oddané lásce tolik koketnosti, že se před konečným shledáním dovede na radu zkušené matrony celý týden věnovati péči o svou krásu, prve nežli obejmě svého milence. Ale jak je chytrá, odvážná, jak něžná a podnikavá! Dovede utéci z podkrovního vězení, uniknout strážím, dostat se z města, dát chytrý vzkaz Aucassinovi, splést besídku z lilií a stepní trávy, přestrojit se za muže, naučit se zpívat a hrát, zřící se královské nádhery a žít v přestrojení v rybářské chatrči: slovem, nemá hned tak sobě rovné. Ovšemže láska těch dvou dětí se nikde nezvedá k tragické velikosti a osudové temné vášni Tristana a Iseuty, jako zase nikdy neklesá do zemité a syrové smyslnosti soudobých fabliaux: zůstává skvělým příkladem úměrnosti, která dovedla obdivuhodně vyvážit spontánní naivnost a rafinovanou jemnost. Její naivnost je uvědomělá a je provázena jakýmsi spodním tónem, který dodává celku jakoby ironického nádechu. Z romanistů, kteří se Aucassinem zabývali, Wilhelm Hertz, Joseph Bédier a nejnověji Albert Pauphilet podtrhují tento poněkud ironický odstup básníkův od látky, a Bédier jde tak daleko, že v ní vidí „více duchaplnosti než dojetí, více hry než něhy“. Po mém cítění je kouzlo tohoto dokonalého dílka právě v tom, že všechny složky jsou přesně

vyvážený a že při veškeré rafinované záměrnosti dovedl autor zachovati ráz spontánní naivnosti a půvabné hravosti.

Tato okouzující skladbička, která se zachovala v jediném rukopise, je ojedinělým příkladem zvláštního literárního žánru, chantefable, střídajícího kapitolky veršované, které se zpívaly, s odstavci prozaickými, určenými, aby se „mluvily, povídaly a vyprávěly“.

Literární historii nepodařilo se zjistiti jméno básníka, jenž snil tuto svěží a vonnou pohádku. Ale byl to jistě méněstrel z povolání, který psal svou báseň v severní Francii, v Artois, nejspíše v Arrasu, i když děj básně položil do Provence. Podle rázu asonancí soudil Suchier, že vznikla počátkem XIII. století. Naproti tomu Gaston Paris kladl její původ do poslední třetiny století XII. Báseň sama je jakousi stručnou replikou středověkého románu o Floriovi a Blanchefleur, který pronikl i do literatury staročeské (*Florius a Biancefora*). Etymologie jména Aucassin, které se zdá býti původu arabského (El Kacin), ukazovala by na pramen maursko-španělský.

Buď jak buď, jde o dílko velmi zjemnělého vkusu, jehož autor byl dokonalým mistrem svého umění. Byl to jistě muž vzdělaný, který se obracel ke kultivovaným posluchačům z aristokratických kruhů, k vtipným lidem jemných mravů a širšího obzoru, kteří chápali jeho ironii.

Básník *Aucassina* ukázal své mistrovství nejen ve formě, tak dokonale harmonické, nejen v neobyčejně svěžím lyrismu některých scén, ale i ve vědomém a záměrném střídání intonace, v různorodosti epizod, čímž docílil neutuchající zábavnosti a vyhnul se nebezpečí sentimentální jednotvárnosti. S jak jemně humorným přepínáním líčí např. scénu, kdy mladý hoch, skoro ještě umíněný chlapec, vleče zkušeného válečníka za helmici, vlastně za nánosník, až do paláce, jako by to byl pytel ořechů! Jestliže strážnému na věži, jenž svým zpěvem varuje Nicolettu před nebezpečenstvím, přiřítá galantnost zcela rytířskou, zachycuje velmi živě selskou nedůvěřivost a chytráctví pasáčků. Jak poutavě líčí poměr feudálního prince Aucassina k lidu ve scéně setkání s otrhaným chudákem, v němž pod hrubým zevnějškem bije ušlechtilé srdce a jež Aucassin nazývá beze vší nadutosti „bratře“ a který zamilovanému princovi dá lekci životní moudrosti. Zde je patrný hluboce křesťanský podklad básně: zde

setkali se dva trpící lidé, princ a žebrák, kteří jsou si rovni ve svém hoři, a je to chud'as, který poskytne princovi mravní posilu.

Jisté nesnáze působí kritice epizoda pobytu milenců v zemi Torelore, kterou jsem nahradil českou lidovou Tramtáříí. Gustave Michaut, který převedl *Aucassina* do nové francouzštiny, trpce lituje, že autor uvedl do své básně živel dobrodružného románu: vyloučil dokonce tuto epizodu ze svého překladu a položil ji do dodatků. Také Gaston Paris ji považoval za „stejně nudnou jako absurdní“. Naproti tomu Suchier cenil ji jako rovnocennou s ostatním textem a poslední novofrancouzská adaptace Alberta Pauphileta, pořizená podle nové kritické edice, již vydal Mario Roques a jež přinesla nejednu korekturu textu a interpretace, ponechává tyto pasáže v úplném znění. Pauphilet vysvětluje torelorskou epizodu satirickým záměrem autora, jenž zná velmi dobře soudobou románovou literaturu, baví se tím, co je v ní stereotypní, a poněkud se jí posmívá. Je-li tomu tak, byl by náš básník o dobrá čtyři staletí předjal Cervantesova Dona Quijota.

Aucassin a Nicoletta nevychází po česku poprvé. Již Julius Zeyer použil této látky pro svoji *Zvěst lásky z Provence*. Velmi svědomité a pečlivé překlady pořídili A. Holk a O. F. Babler. Moje adaptace, již běželo více o věrnost básnického ladění než o věrnost slovní, vzala za základ zpracování Pauphiletovo, přihlížejíc zároveň k textu Suchierovu a k novofrancouzské verzi Michautově.

Verš originálu má sedm asonancovaných slabik, každá veršovaná kapitolka se končí čtyřslabičným veršem ženského východu, který se nerýmuje. Provázena závěrečným akordem strun, mohla tato rytmická zvláštnost při přednesu působiti jakousi pikantní spádností: přepisuje báseň českým veršem, pokud možno rýmovaným, upustil jsem od této rytmické kuriozity, abych docílil plnější hudebnosti.

Hronov n. Metují 13. srpna 1936

Hanuš Jelínek

Hanuš Jelínek
Povídka o Aucassinovi a Nicolettě

Edice E-knihovna
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 ze 4. 8. 2017

ISBN 978-80-7587-237-1 (pdf)